

Wstęp

Marcin Szeląg

W ostatniej dekadzie w Polsce doszło do bezprecedensowego rozwoju infrastruktury instytucji kultury, w tym przede wszystkim muzeów. Do połowy lat 2000 ciągle jeszcze aktualna była diagnoza *Raportu o stanie krytyki i instytucji artystycznej* z 1980 roku, w którym stwierdzano: „W Polsce nie istnieje muzeum sztuki współczesnej. Jest to negatywny ewenement w skali światowej”¹. Muzea sztuki dawnej oraz innego typu nie były w lepszej sytuacji. Wyrażna poprawa nastąpiła po wstąpieniu Polski w struktury Unii Europejskiej, kiedy na niespotykaną wcześniej skalę ruszała budowa i modernizacja muzeów oraz innych instytucji kultury. Od tamtej pory zmiany infrastrukturalne, nierzadko powiązane z akceptacją warunków ich finansowania ze środków europejskich, stworzyły nowe możliwości i uwarunkowania dla prowadzenia przez muzea działalności programowej, zwłaszcza w jej najbardziej spektakularnych odsłonach: wystawienniczej i edukacyjnej. Z dzisiejszej, ponad dziesięcioletniej perspektywy, zmiany te charakteryzują pewne procesy, wśród których jednym z najbardziej zauważalnych jest zaakcentowanie roli edukacji muzealnej. To z kolei skłania do refleksji nad tym rodzajem działalności muzeów w jej wymiarze historycznym, teoretycznym i praktycznym. Do przeanalizowania jej znaczenia w kontekście edukacji formalnej, do umiejscowienia w obrębie artystycznej autorefleksji czy też do potraktowania zagadnień wywodzących się z ducha edukacji kryterium oceny wystaw. Rozwój działalności edukacyjnej stawia dodatkowo pytania o kompetencje i umiejętności, jakimi legitymują się osoby, które na co dzień realizują tę dynamizującą się sferę działalności muzeów.

Bieżący numer „Zeszytów Artystycznych” poświęcony jest więc edukacji muzealnej. Publikowane w nim artykuły prezentują ją zasadniczo w dwóch perspektywach. Pierwsza, na którą składają się teksty Marcina Szelağa, Grzegorza Żuka, Aleksa Karamanova i Zygmunta Kalinowskiego, osadza ogólne problemy edukacji muzealnej w szerszym polu zagadnień

» 1 *Raport o stanie krytyki i instytucji artystycznej* (w imieniu Polskiej Sekcji ICA opracowali J. Bogucki, W. Borowski, A. Turowski), „Odra” 1981, nr 1, s. 38.

specyficznych dla studiów muzealnych, a więc odnoszących się do historii muzealnictwa, doktryn i koncepcji muzealnych, krytycznej muzeologii czy pragmatyki muzealnej. Słowem, umiejscawia edukację muzealną w obrębie zainteresowań tzw. „nowej” i „starej” muzeologii. Perspektywa druga, którą prezentują teksty autorstwa Renaty Pater, Kingi Anny Gajdy, Piotra Szaradowskiego i Rafała Boettnera-Łubowskiego, skupia zagadnienia edukacji muzealnej wokół konkretnego studium przypadku, otwierając je na obszary wiedzy, nauki i praktyki spoza studiów muzealnych, takie jak: kulturoznawstwo, edukacja kulturowa, pedagogika kultury, historia sztuki, psychologia i analiza procesu twórczego. Obie te perspektywy bynajmniej ze sobą nie konkurują, lecz raczej uzupełniają się, jednocześnie ujawniając charakterystyczny rys refleksji nad edukacją muzealną w Polsce. Choć autorzy to przede wszystkim osoby, które obecnie nie są edukatorami muzealnymi, aczkolwiek część posiada takie doświadczenie, poruszane przez nich zagadnienia historyczne i teoretyczne mają również znaczenie dla zrozumienia bieżącej praktyki edukacyjnej. W szczególności wówczas, kiedy starają się odpowiadać na pytania o znaczenie współpracy pomiędzy uczelniami wyższymi i muzeami na obszarze edukacji kulturowej, wskazać na potencjał wystawy jako przestrzeni i medium edukacji muzealnej, zwrócić uwagę na przygotowanie i kompetencje do pracy w nowych muzeach i instytucjach kultury.

***

Zasadniczy zrąb prezentowanych tu artykułów wiąże się ze zorganizowaną w czerwcu 2018 roku konferencją naukową *Edukacja w nowych muzeach i instytucjach kultury*, która odbyła się w Bramie Poznania w Poznaniu, z inicjatywy Wydziału Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu we współpracy z Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT w Poznaniu, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie oraz Forum Edukatorów Muzealnych przy wsparciu Narodowego Instytutu Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów w Warszawie². ●

» 2 W konferencji nie uczestniczył dr hab. Rafał Boettner-Łubowski.

